

KRYTYCZNA ANALIZA INFORMACJI DOSTĘPNYCH W INTERNECIE

Zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 2015-2025

Wydawnictwa zwarte:

1. HATAŁSKA Natalia: *Wiek paradoksów : czy technologia nas ocali?* – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2021, *Niedoinformowani w świecie nadmiaru informacji*. – s. 147-179
Sygnatura: Mg 58922/w
2. MOCH Włodzimierz: *Fake newsy i walka z nimi*. W: *Praktyka walki informacyjnej : wprowadzenie do praktyki*, red. nauk. Kazimierz Kraj, Juliusz Sikorski, Andrzej Skwarski. – Gorzów Wielkopolski : Akademia im. Jakuba z Paradyża, 2023. – s. 75-86
Sygnatura: Mg 59273/w

Wydawnictwa ciągłe:

1. BORAWSKA-KALBARCZYK Katarzyna: *W cyfrowym świecie (dez)informacji – od manipulacji do wiedzy i mądrości*. W: *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. – 2020, nr 7, s. 3-19
2. BREWCZYŃSKA Magdalena: *Jak radzić sobie z dezinformacją i odróżnić fakty od fake newsów?* W: *Biblioteka w Szkole*. – 2022, [nr] 4, dod. s. 5-[7]
3. CHILMON Eryk: *Edukacja kontra dezinformacja*. W: *TIK w Edukacji*. – 2019, nr 1, s. 76-79
4. DOBIASZ-KRYSIAK Maja: *Krytyczna analiza informacji*. W: *Dyrektor Szkoły*. – 2019, nr 6, s. 54-57
5. FRASUNKIEWICZ Maciej: *M@nipulacja w internecie*. W: *Dyrektor Szkoły*. – 2020, nr 6, s. 42-47
6. GARSTKA Tomasz: *Bądź odporna/odporny : résumé*. W: *Głos Nauczycielski*. – 2023, nr 51/52, s. 24
7. GARSTKA Tomasz: *Biograficzne kity i mity*. W: *Głos Nauczycielski*. – 2023, nr 35, s. 16
8. GARSTKA Tomasz: *Czy możemy się bronić? Tak!* W: *Głos Nauczycielski*. – 2023, nr 49/50, s. 24
9. GARSTKA Tomasz: *Fakty, konteksty i ukryte intencje*. W: *Głos Nauczycielski*. – 2024, nr 33/34, s. 24
10. GARSTKA Tomasz: *Falszywy obraz : co w tym złego?* W: *Głos Nauczycielski*. – 2024, nr 5, s. 16
11. GARSTKA Tomasz: *Groźne medialne inscenizacje*. W: *Głos Nauczycielski*. – 2024, nr 3/4, s. 24

12. GARSTKA Tomasz: *Kłamstwa sztucznej inteligencji*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 7, s. 16
13. GARSTKA Tomasz: *Medialne prawdy i... prawda*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 20, s. 16
14. GARSTKA Tomasz: *Naukowe półprawdy odbite echem*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 44/45, s. 24
15. GARSTKA Tomasz: *Nieprawdopodobne... a prawdziwe!* W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 48, s. 16
16. GARSTKA Tomasz: *Ochrona czy raczej cenzura?* W: Głos Nauczycielski. – 2024, nr 25/26, s. 24
17. GARSTKA Tomasz: *Okruchy prawdy a prawda*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 29/30, s. 24
18. GARSTKA Tomasz: *Poruszające słowa, ostre historie*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 1/2, s. 24
19. GARSTKA Tomasz: *Półprawdy, plotki i wymysły*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 3, s. 16
20. GARSTKA Tomasz: *Prawda jako kłamstwo*. W: Głos Nauczycielski. – 2023, nr 25/26, s. 24
21. GARSTKA Tomasz: *Pseudomedyczne fejki*. W: Głos Nauczycielski. – 2024, nr 8/9, s. 24
22. GARSTKA Tomasz: *Spiski, zmoxy, tajne intrygi*. W: Głos Nauczycielski. – 2024, nr 39, s. 16
23. GARSTKA Tomasz: *Uruchom krytyczne myślenie!* W: Głos Nauczycielski. – 2024, nr 14/15, s. 24
24. GARSTKA Tomasz: *Zwalczaj pseudonaukowe fejki*. W: Głos Nauczycielski. – 2024, nr 12/13, s. 24
25. GOETZ Magdalena: *Jak się nie dać pseudonauce i fake newsom?* W: Biologia w Szkole z Przyrodą. – 2018, nr 4, s. 29-32
26. GOETZ Magdalena: *Jak się nie dać pseudonauce i fake newsom?* W: Biologia w Szkole z Przyrodą. – 2018, nr 2, s. [33]-40
27. GOETZ Magdalena: *Obalenie pseudonaukowych teorii - poradnik praktyka*. W: Biologia w Szkole. – 2019, [nr] 5, s. 33-38
28. GOETZ Magdalena: *Skuteczne poszukiwania informacji w internecie*. W: Polonistyka 2016, nr 5, s. 32-35
29. GOETZ Magdalena: *Skuteczne poszukiwania w skarbcu informacji*. W: Głos Pedagogiczny. – 2015, nr [10] (74), s. 14-18

30. JASIŃSKI Wojciech: *Dlaczego fake-news jest niebezpieczny?* W: Remedium 2021, nr 5, s. 24-26
31. KAMIŃSKI Łukasz: *Dezinformacja : wyzwanie edukacyjne.* W: Wiadomości Historyczne. – 2022, nr 2, s. 10-13
32. KRZEMIŃSKA Joanna: *Uczniowie na tropie fake newsów – zbiór wskazówek i zadań rozwijających umiejętność krytycznego myślenia i czytania.* W: Polonistyka. – 2022, nr 3, s. 30-33
33. LESZCZYŃSKI Seweryn Łukasz: *Człowiek wobec kłamstwa w technologii i technonauce.* W: Kwartalnik Pedagogiczny. – 2018, nr 3, s. [25]-38
34. MIERZYŃSKA Anna: *Bądź świadomy, sprawdzaj.* W: Głos Nauczycielski. – 2022, nr 15/16, s. 7
35. OSIERDA Kinga: *Jak nie dać się oszukać, czyli jak walczyć z fałszywymi informacjami.* W: Meritum. – 2019, nr 3, s. 41-46
36. SZULC Marcin: *Manipulowanie informacją w sieci za pomocą fake newsów jako zagrożenie dla młodzieży.* W: Psychologia Wychowawcza. – 2020, nr 17, s. [140]-157
37. TYL Marzena: *Jak pomóc młodym ludziom unikać fake newsów i manipulacji mediów?* W: Polonistyka. – 2022, nr 3, s. 38-43
38. WNEK Marcelina: *Manipulacja - jak ją rozpoznać i jak się przed nią bronić?* W: Życie Szkoły. – 2022, nr 2/3, s. 22-28
39. ZAJĄC Dorota: *Dezinformacja i fake newsy : dlaczego warto o nich rozmawiać z dziećmi?* W: Życie Szkoły. – 2023, nr 4, s. 28-31

Dokumenty elektroniczne:

1. ADAMCZYK Sylwia, Dziąg Katarzyna, Michałowska-Kubś Aleksandra, Pawłowicz Bohdan, Prószyńska Iwona, Wójtowicz Aleksandra: *Jak przeciwdziałać dezinformacji? : poradnik dla administracji publicznej*, red. Katarzyna Nakonieczna [online]. – Warszawa : NASK Państwowy Instytut Badawczy, 2024. – 61 s., ISBN 978-83-65448-93-4, [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/download-file/?fileId=30231>
2. ARKABUS Agata: *Bezpieczne zarządzanie danymi – poszanowanie praw autorskich : scenariusz lekcji dla klas 7–8 szkół podstawowych* [online]. – Warszawa : NASK Państwowy Instytut Badawczy, 2021. – 17 s., [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/attachment/9bf7d2e9-e38d-4737-ba16-ac37b86a1941>
3. ARKABUS Agata: *Metody przeszukiwania zasobów internetu i bezpieczeństwo w sieci : scenariusz lekcji dla klasy 1–3 szkół podstawowych* [online]. – Warszawa : NASK Państwowy Instytut Badawczy, 2021. – 15 s., [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/attachment/22fbb2ee-7592-4dcc-9c47-8cc17c5a01c4>

4. *BEZPIECZEŃSTWO dzieci i młodzieży online : kompendium dla rodziców i profesjonalistów* [online], red. Anna Rywczyńska, Szymon Wójcik. –Warszawa : Polskie Centrum Programu Safer Internet, 2018. – 57 s., ISBN 978-83-65448-13-2, [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://www.saferinternet.pl/pliki/publikacje/kompendium2019.pdf>
5. BORKOWSKA Anna: *Uczeń w cyfrowym świecie : jak projektować działania profilaktyczne w szkole i przedszkolu* [online]. – Warszawa : Państwowy Instytut Badawczy NASK, 2023. – 70 s., ISBN: 978-83-65448-54-5, [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://pe.szczecin.pl/files/0139F7A813B34F348648971ACDCB98C1/1682432056697.pdf>
6. GŁOWACKI Bartosz: *Internet jako źródło informacji dla dziennikarza – mijanie się z prawdą a etyka dziennikarska*. W: *Studia Medioznawcze* [online]. – 2015, nr 1, [dostęp: 05.03.2025], s. 21-32, Dostępny w: <https://bibliotekanauki.pl/articles/484702.pdf>
7. HENZLER Piotr: *Kliknij, sprawdź, zrozum jak świadomie korzystać z informacji* [online]. Wyd. 2. – Warszawa : Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, 2018. – 57 s., ISBN 978-83-961459-3-2, [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://mydigitallife.pl/uploads/Poradnik%20Kliknij.%20Sprawdź.%20Zrozum.%20Jak%20świadomie%20korzystać%20z%20informacji.pdf>
8. *JAK rozpoznać deepfake po błędach językowych?*, 06.02.2025, [w:] NASK [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/aktualnosci/jak-rozpoznać-deepfake-po-bledach-jezykowych/>
9. *JAK rozpoznać deepfake po błędach logicznych?*, 19.02.2025, [w:] NASK [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/aktualnosci/jak-rozpoznać-deepfake-po-bledach-logicznych/>
10. *JAK rozpoznać deepfake po błędach w głosie?*, 25.01.2025, [w:] NASK [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/aktualnosci/jak-rozpoznać-deepfake-po-bledach-w-glosie/>
11. *JAK rozpoznać deepfake po błędach w obrazie?*, 16.01.2025, [w:] NASK [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/aktualnosci/jak-rozpoznać-deepfake-po-bledach-w-obrazie/>
12. *KRYTYCZNA analiza informacji : jak uczyć weryfikowania informacji w Internecie?* [w:] Oświata Lingwista [online], [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://lingwista.lublin.pl/aktualnosci/krytyczna-analiza-informacji-jak-uczyc-weryfikowania-informacji-w-internecie/>
13. *KRYTYCZNA analiza źródeł z wykorzystaniem pięciu prostych pytań* [online], oprac. merytor. Maja Dobiasz-Krysiak, [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: https://globalna.ceo.org/wp-content/uploads/sites/4/2021/09/medialny_smartfon_instrukcja.pdf
14. ŁUCZYŃSKA Agata: *Jak radzić sobie z fake newsami? : materiał Fundacji Szkoła z Klasą* [online], [dostęp: 06.02.2025]. Dostępny w: <https://drive.google.com/file/d/1pwzKkh0usvgbx7xhNGtkqAoYWdud5ywQ/view>

15. MIERZYŃSKA Anna: *Deinformacja : jak się przed nią chronić?: poradnik* [online]. – Warszawa : Fundacja Orange, 2022. – 60 s., [dostęp: 7.03.2025]. Dostępny w: https://fundacja.orange.pl/app/uploads/2022/04/Poradnik-FO-Deinformacja_INTERNET_RZw3.pdf
16. NOWAK Ewa: *Czytanie krytyczne : jak analizować i oceniać przeczytane treści*, 21 marca 2024, [w:] eduarena.pl [online], [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://eduarena.pl/czytanie-krytyczne-jak-analizowac-i-oceniac-przeczytane-tresci/>
17. PENSZKO Paweł, Wasilewska Olga: *Krytyczne myślenie, ocena wiarygodności informacji : wnioski z międzynarodowych badań edukacyjnych i przeglądu literatury* [online], W: Analizy IBE dla Polityki Publicznej. – 2024, nr 2, [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://ibe.edu.pl/images/publikacje/Analizy-ibe-Krytyczne-myslenie-ocena-wiarygodnoci-informacji.pdf>
18. RACK Stefanie, Woldemichael Deborah, Kimmel Birgit: *Fakt czy fake? Jak można demaskować fałszywe doniesienia pojawiające się w internecie?*, wrzesień 2017, [w:] klicksafe.de [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: https://drive.google.com/file/d/1RM_zzCb4EuD4ve4Nk3ZTg6mmbOliAP55/view
19. *STOP dezinformacji : przewodnik dla dziennikarzy i redakcji* [online], oprac. Dorota Głowacka, Anna Obem, Małgorzata Szumańska, Warszawa : Fundacja Panoptykon, 2019. – 41 s. [dostęp: 06.02.2025]. Dostępny w: <https://panoptykon.org/stop-dezinformacji-przewodnik>
20. TECHMAŃSKA Barbara: *Czy młodzi ludzie potrafią korzystać z internetu? : uwagi i spostrzeżenia*. W: Edukacja – Nauka – Technika. – 2019 [online], nr 2, [dostęp: 05.03.2025], s. 245-251, Dostępny w: <https://bibliotekanauki.pl/articles/457063.pdf>
21. *USTA, głos, treść, tło. Umiesz rozpoznać deepfake? Sprawdź! Pomogą ci w tym eksperci NASK*, 15.01.2025,[w:] NASK [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://nask.pl/aktualnosci/usta-glos-tresc-tlo-umiesz-rozpoznac-deepfake-sprawdz-pomoga-ci-w-tym-eksperci-nask/>
22. *W JAKI sposób weryfikować informacje znalezione w sieci?*, [w:] Planet Partners [online], [dostęp: 06.03.2025]. Dostępny w: <https://planetpartners.pl/w-jaki-sposob-weryfikowac-informacje-znalezione-w-sieci/>
23. *ZANIM udostępnisz, sprawdź to!*, 27.02.2025, [w:] edunews.pl [online], [dostęp: 13.03.2025]. Dostępny w: <https://www.edunews.pl/badania-i-debaty/badania/6961-zanim-udostepnisz-sprawdz-to>
24. *ZROZUM.ORG - nowa strona z materiałami projektu „Kliknij. Sprawdź. Zrozum”*, [w:] FRISI [online], [dostęp: 02.03.2025]. Dostępny w: <https://frsi.org.pl/zrozum-org-nowa-strona-z-materialami-projektu-kliknij-sprawdz-zrozum/>

Redakcje i organizacje weryfikujące treści publikowane w Internecie:

1. #FAKEHUNTER [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://fake-hunter.pap.pl/>

2. AFP Sprawdzam [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://sprawdzam.afp.com/>
3. DEMAGOG [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://demagog.org.pl/>
4. FAKENEWS.pl [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://fakenews.pl/>
5. KONKRET24 [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://konkret24.tvn24.pl/>
6. PRAVDA [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://pravda.org.pl/artykuly/>
7. STOPFAKE.org [online], [dostęp: 05.03.2025]. Dostępny w: <https://www.stopfake.org/pl/strona-glowna/>

Oprac. Barbara Tymczas
Dział Informacji i Doradztwa
Kwiecień 2025